

ШИТЕ, АНИА СИ ЛИТЕРАТУРА.

РЪСПИНСЪЛЪ РОКНЕНІОР

in фада комисиінеі ла дитревареа а доа:

(vezi ши Nr. 23—24)

Ръспинсѣла ла а треіа дитреваре.

(Капетъ.)

Итадіініе сѣнт інегігѣла де граніѣ ши пріп зрѣаре ирегінсініе постре сѣнт зрѣѣтѣ-реле: ши маі дитѣ деѣе сѣ тѣртѣрісіт, къ ад-міністрѣдіінеа мілітарѣ дп прівіида пѣтѣнтѣлі гаре не аз дерѣтѣріт ши дпнедекат дп есерѣдііла дрептѣлі де пропріетате, авѣт дпайнте де мілі-тарісаре; фііндѣ о ордініѣдііне а сѣпретеі команде мілітаре трансилване дін 28. Іанваріе 1808 ши алте а сѣпретелѣі консіліѣ велікѣ дін 26 Септ. 1824, прівіітіоре ла регѣлареа сілвелор (пѣдѣрілор), аз декларат пѣтѣнтѣріле постре де ѳеѣдале ши не поі пѣтаі ка ѳолосіторі (Ruşnieşter).

Де ши Маіестатеа са Імператѣла ачест дін пов дитродѣс пріндіініѣ нічі о датѣ ла санкціонат, ка не зѣл каре къ регѣламентѣла дат амвелор ре-реѣіментѣе гранідіаре романе, пріп каре і сѣз асігѣрат лібертатеа пропріетѣдіі, аз сѣат дп анріатѣ контразічере; тотѣші таре неаз дпнедекат дп ачест дрепт кѣвініт ѳменілор лібереі.

Не рѣгѣт дарѣ дп прівіида аста а не репѣне дп дрептѣла авѣт, ане пропѣнціа ка адевараді ши депліні пропріетарі ши тот че есте дп теріторіеле постре а ні се трансилне, ка апострѣ пропріетате спре лібера діспосідііне, фіе ачесте предісірі, аз пѣтѣнтѣрі арѣтѣре, пѣшчіні, сілѣе аз тѣнці. Ре-гѣламентѣла дат къ сѣврадїтата ордінацііне иресте регѣлареа сілвелор кѣпрінде дѣртѣрѣріле, кѣрора поі ам деѣвіт дп прівіида летпѣчїнеі, а сілвелор ши а пѣшчінеі ане сѣпѣне. Де ши сѣз ѳост дп-дѣрат Маіестатеа Са Імператѣла дп анз 1808 пѣ-пѣтаі лібера летпѣчїне спре апострѣ пріватѣ

трѣвїиѣ ши негѣдѣторіѣ кѣт ши пѣшчїне ане кончедѣ; тотѣші фііндѣ дпайнте де мілітарісаріѣ ам авѣт ачесте дрептѣрі ши ле ам ши зсат, соко-тіт ачестѣ пѣсѣрѣ дитрѣдѣсѣ де адміністрѣдііне мілітарѣ ка ністе итадііні дп дѣпселе, фііндѣ зсареа ачестора неаз ѳост ѳртатѣ пѣтаі не калеа кончесїінеі.

Не рѣгѣт ши претіндем, ка поі сѣ не вѣзѣрѣт де дрептѣла лібереі летпѣчїні а тѣт пентрѣ а пострѣ трѣвїиѣ каспїкѣ, кѣт ши пентрѣ негѣдѣторіе, ши ши а пѣшчїнеі ка дпайнте де мілітарісаре ши деодѣтѣ сѣ се рекѣпоскѣ ши сѣ се пропѣнціе ачесте дрептѣрі. —

Сїлѣеле ѳѣрѣ осѣѣіре каре се аѳлѣ не теріі-торіеле постре аз ѳост адевератѣ а пострѣ про-пріетате, ши дпсѣт регѣламентѣла леаз дпсѣтпнат ши пѣтїт комѣнале. Адміністрѣдіінеа мілітарѣ дпсѣ некрѣпнат аз черкат але діне ка ераїале. ши ѳѣрѣ респектареа пропріетѣдіі комѣнале аз кончес дп тѣрїторіеле стреїне але челор комѣне, карі пѣз авѣт сілѣе, лібера летпѣчїне. Не рѣгѣт ши пре-тіндем дарѣ, ка сілѣеле постре комѣнале дп а кѣрора носесїіне че е дрепт. ши асѣзїі не аѳлѣт, ши не вііторіѣ сѣ ні се кончедѣ ка пропріетате, нічі знеі комѣні се фіе ертат дп теріторііла чеїал-лаате а тѣла летпѣ; ши еарѣ сѣ ні кончедѣ сѣпра-віѣіреа не конѣла каселор комѣнале кѣт ши лібера діс-посідііне несте дѣпселе, ши дпклїтѣла ераріѣ сѣ се контенеаскѣ деда орї че аместекѣ. Дескїдеріле ши стїрїчїніле (дѣсрѣдѣчїнїріле) іп сілѣе ши тѣнці аз ѳост ши дпайнте де мілітарісаріѣне лібере, дарѣ маі къ самѣ аз ѳост граніціаріі ла ачѣста ши пріп окѣрѣвіреа мілітарѣ провокаді, ла каре сѣз ши илекат ши дпкѣ къ ачел свѣчес. кѣт шѣз дескїс тѣлте локѣрі де пѣшїіне, маі къ самѣ дп мон-ціі де кѣтрѣ Марѣаціа, ши ши пропріе, каре дѣпѣ ачел ши леаз інѳерат іп лібелѣла де сесїіне ши дп зрѣаріѣ. Дп прівіида тѣнцілор сѣз дптімаат

свѣт администраціонеа милитарь ача мѣтадіоне, къ ачестіа с'аз дѣпърдіт 1807 дін поз дѣптре комъне, каре дѣпърдіре свирема командѣ милитарь дін Трансильваніа прін ордінадіонеа дін 8 Априліе ачеліан анъ Nr. 1309 пѣнѣмаі аз конфірмач'о даръ аз ми demandat аі дѣскріе дѣпъ ачестіа имѣрдіре ми ін звариеле комънелор, а дескліні граніділе інтре вечіні прін семне априате ми аша не комъне але свѣдінеа дѣ посесіонеа лор, каре іналт demandaдіонеа команда режіментълазі о аз ми дѣплатіт, де оръ че ачесті мѣнді ми дѣплатіт де милитарісадіе с'аз дінѣт де валеа Рокнеі ми ера дѣпърдіді дѣптре комъне дѣпъ пронордіонеа трѣвзіндѣі; аша сокогіт поі дѣпърдіреа дін 1807 пѣмаі дѣптръ атѣта ка зна мѣтадіоне дѣплатіт свѣт администраціонеа милитарь, дѣкѣт рїмо: ачеліа с'аз інскріе дѣ звариеле комънелор ми де атѣпчі тѣтъ алтѣ дѣпърдіре с'аз рѣдікат ми прін зрѣаре акѣм фіекаре комънъ девѣе съ рѣтѣпъ дѣ контїнѣа зсаре а мѣнділор съі — ми secundo прін асте аз кѣпѣтат ми есклѣсіѣз дрепѣт де пѣшізне каре де а тѣпчі м'аз ми зсат парте прін вітеле лор, парте дѣндѣ дѣ арендѣ маі мѣлте пѣрді де мѣнді ка ми дѣптрѣі ін фавореа каселор комънале. Не рѣгѣт даръ ане свѣдінеа ми дѣ ачест дрепѣт, фїндѣк мѣнді свѣт лѣпзіга нѣстрѣ пропрїетате, ми не сѣнт сѣре неапѣратѣ трѣвзіндѣ пѣнтрѣ віте, фѣрѣ де каре нічі кѣм ам пѣтеа свѣсіста, вѣпатѣ ми пѣкзітѣл аз фост ми свѣт администраціонеа милитарь лївер ми прін зрѣаре ін ачесте дрепѣтѣрї пѣ с'аз темплат нічі о мѣтадіоне. Дѣ прївінда торїлор де фѣрїнѣ ми скѣндѣрї с'аз дѣплатіт ача мѣтаре, къ пѣнтрѣ о тѣрѣ къ зна неатрѣ аз девѣт а съ пѣлті таксе де 51 кр. еарѣ пѣнтрѣ че аде скѣндѣрї 7 ф 30 кр. де ачѣста аз фост комънеле лївере дѣплатіт де милитарісаре. Сѣнт окѣрѣмїреа милитарь ми с'аз кончесѣ нѣ лїверѣл кѣрчѣтѣрїт пѣмаі ін 3 лѣні пѣсте анъ, каре поі лат жергѣіт ін фавореа фондѣлїа сколастік. Дебрѣ че поі жѣвѣл кѣрчѣтѣрїтѣлї м'ам довѣндіт дела ределе Лядовїк ми лат ми зсат дѣплатіт де милитарісадіе, девѣе ачестіа рестрѣнцере сѣ'о прївіт ка зна мѣтадіоне дѣ дрепѣтѣрїле нѣстрѣ ми прін зрѣаре прегїндем ане репѣне еарѣ дѣ ачест жѣс, ка аша провентеле де ачі кѣргѣтѣре, сѣ лѣпѣтем жергѣі аз дѣ фавореа каселор комънале, аз пѣнтрѣ алте скопѣрї салѣтаре. Аолѣнд дѣ фїне он. комісіоне де трѣвзіндѣ а дѣпестїга асїра ачелор мѣтадіонї, карї с'аз темплат сѣнт окѣрѣмїреа милитарь ін прївінда зпор терїторїі ми деодатѣ а шгї чїне посѣда ачелѣа пѣ-

мѣпѣрї каре комъна Бістрїца ін о консѣпѣчїонеа маѣларѣ ле арачѣ а фї фост а ле сале пропрїе: с'аз дїгат сѣре дареа ачестор деслѣчїрї дін фїекаре комънѣ зні вѣтрѣні, карї аз ми респѣсѣ ін модѣл зрѣмѣторїа:

Дѣ прївінда ачестор терїторїі стїм поі апѣмїт кѣмѣк прін мѣсѣрїле милїтаре с'аз іскат комънеле Рокна нѣвѣ, Лѣвѣаре, Мѣгѣра, Сѣнт Іосефѣ, Парѣа шї Ротѣлї. — Терїторїа Рокнеі нѣвѣ с'аз дїнат де а Рокнеі векі, Лѣвѣаре ми Мѣгѣра маѣ кѣпѣтат а ле сале терїторїі дін ал Маїерѣлї — еарѣ Сѣнт Іосефѣ дін ал Маїерѣлї ми Лѣвѣїмїчі, шї а Парѣе дін а Ревреї марї.

Комъна Ротѣлї аз фост о колонїе комънѣз дін маі мѣлте комъне, кѣрї с'аз дат о апѣмїтѣ кѣтѣдіне дін терїторїа комънеї Теле, каре апої аз фост сілітѣ ашїо прѣфаче прін секареа ми десрѣдѣчїареа сілѣлор дѣ локѣрї де пѣшізне ми арач прін лѣзѣре

Че се діне де конскріереа терїторїлор: ачел се аолѣ парте дѣ звариеле комънелор, парте дѣ алте скрісѣрї пѣстрате ін архївеле компанїлор кѣм ми протоколеле реатѣлѣторїе дѣсе де адмїністраціонеа милитарь, каре пої маі тѣрѣзіѣ акѣрате дескрїе ми конїате ле вом свѣстерне опор. комісіонї, фїндѣк пої пѣ сѣпѣтем ін старе а дескрїе гранїделе кѣ гѣра, фѣрѣ дѣсѣпѣтѣм атѣта кѣтѣк мѣнді пѣ сѣнт кѣпїрїшї дѣ терїторїїле комънале, кѣчі еї аз фѣкѣт тог девѣа осѣвїтѣ парте. —

Че се діне де мѣнді, стїм пої ачестїа свѣт администраціонеа маїсѣратѣлї Бістрїцеї а фї фост дѣпърдіді дѣптре комъне дѣпъ пронордіонеа трѣвзіндѣї ми пѣтерѣл вітелор, еарѣ свѣт а режіментѣлї, не адѣчем атїнге а фї фост дѣпърдіді де 3 орї ми маі дѣ зрѣтѣ дѣ ап 1807, фїнд де фадѣ деїѣтадії тѣтѣрор комънелор каре ми свѣр. командѣ милитарь дѣкѣ аз конфірмач'о. — Гранїділе ачестора се пог ведеа парте дін звариеле рѣтасе, парте дін алте скрісѣрї, каре пої тѣте конїате ле вом свѣстерне. —

Дѣ прївінда ачелор пѣтѣпѣтѣрї ми прѣдїзрї карї сѣзік а фї але комънеї Бістрїцеї, пої вѣтрѣнї дін Маерѣ шї Рокна веке стїм: кѣ ачелѣа свѣт ачелѣ нѣме с'аз аолѣ дѣ терїторїа Рокнеї, еарѣ апѣма а тѣт дѣ терїторїїа ачестїеїа кѣт ми дѣптерїгорѣл Рокнеї креате дін поз; дѣсѣ ка ачелѣа сѣ фїе фост але Бістрїценїлор, пѣ не есге кѣпосѣтѣтѣ.

веросімлю есте къ ачелеа ар фї фост але зпсрїлора фальторї днаїте де мїлітарїсаціе аї; дїсъ дзпъ ачеста невоїнд а фї гранїціерї шї емігрїнд, ар фї венїт дн посесїзїнеа ромаїлор — Дн че модрѣ кїнд шї кърора с'аз дат ачестеа пърсїте пьмьтврі, пѣ пьтем стї азмїте.

Дн прївїнца предїзлї Лѣска Кїрстеї, деспре каре тот їн ачаа консьтїтїцїе съ фаче мендїзїе, стїмпнї вьтренї дїн Реврїшїора шї Ньсєвд зрѣтїореле : Ної не адзчем амїте дела стревнїї пострї а фї аззїтє кьмьк дн дьпзтєл Лѣскеї, каре аз фост а Ньсєвденїлор шї Реврїшоренїлор сьнт адмїнїстрацізїнеа маїсїс. Бїстрїдеї аз фост пьмаї о поїань де 7 карѣ де флн. Ънз Молдовап кѣ пьтеле Кїрстеа аз днчензт аїчї а дескїде лок дїн сїлєъ, каре дзпъ ачаа ї с'аз копчєс де пропрїетате сьнт кондїцізїне де а пьлтї коптрївдїзїне, каре фїїндкѣ о пьлтеа офїціалїлор маїстратєлї лаз пьмїт поїана домнеаскѣ. — Ачєст Кїрстеа шаз тьрїтат зпа фїїт, че ачаа, дзпъ зп Ньсєвдеан шї аша аз венїт аста поїань казєстрє дн посесїзїнеа фамїлїї Катарїг.

Тот дн ачєст дьпзт аз дескїс парте днаїте парте дзпъ мїлітарїсаңе маї пьлте фамїлїї пьмьтврї шї лєаз алїнїт льнѣ а салє сесїзїнї, пєсте каре шї пої посїдѣм зпз докзмент сьстерєвзт он. комсїзїнеї, шї стаз шї дн асьмїнареа фькьт днтре пьсєвденї шї Рьврїшоренї, каре е копфїрматѣ де команда шї трївнлєл рєцїментєлї їн 7. Ізлїє 1795. Че гранїцѣ аз авзт асть поїань кьнд ам фост пої сьнт адмїнїстрацізїнеа маїстратєлї, пѣ пьтем стї, чєлеа де акзїа сь нот ведеа дїн мендїоната асьмїнаре, шї пьмьтврїлє фїекьрєїа аїчї афьлторє, аз фост шї сьнт їн зрварїз їн фєрїте. —

Ньсєвд, 21, Ноємврїє 1853.

зрємаєъ сьнтскрїпцізїнїлє.

ДИРЕКТАТЕА.

Ђрмаре дїн II. Рареш.

Дїн Домнїа І-їа а лзї Петрѣ VI Рареш.

Пьстрареа чєа мїстерїоасѣ а фїїзлї лзї Стефан, дн кьрє дндєлєнгат де ані, а са десконепрїє дн зпз момент атѣт де крїтїк пєнтрѣ дєарѣ, шї атѣтеа дїсвнїмї естраордїнаре дн зп жєне плїн

де дндьлєнчєне, де енерджїє шї де апрозїє, де каре дн а са позїціє днжосїгѣ, аз дат атѣтеа провє, с'аз жєдекат кїар о мїнєне D-Zeeаскѣ дн фаворєл Молдовенїлор, карїї с'аз електрїзат де зп пзоз кьрацѣ, шї прївїаз кѣ днкрєдєре дн фїїторєл соартеї лор. Дар, деспре алтѣ парте ачєст неаштєпгт евенємент аз паралїсат планєрїлє дзшїта пїлор, маї ачєс кѣ апькьрїлє чєлє енерджїє а лзї Петрѣ аз днсєфлат рєспєкт шї рєцїнрє.

Петрѣ, дєпї крєскьт днтре паскарї, черчєгьнд дн цївр кѣ ацєрїте пє вечїїї дєрєї, аз дндьлєс кѣ пьтереа їмперїзлїї Ънгарїєї с'аз днфрьлт прїн вьтєлїа де ла Мохачї, дзпъ каре Тьрчїї аз днпрєсєрат дєара ачєеа. Ел кѣ пьлчєрє аз вьззт кьм Трансїлванїа ера днпьрдїтѣ днтре доъ партїзї: а рєцєлї Іоан Занолїа шї а Імператорєлзї Фердїнанд, прєтєндєнт ал коронєї Ънгарїєї сєв тїтєлє де рєцє, шї кѣ зпзл шї алтєл сє невоєа прїн арте амї днсвнїї домнїа прєстє дєара ачєеа. Ачєл днптї нас ал лзї аз фост а днкєє дн 13. Дєкємь, 1527 кѣ Полонїа зп тратат*) офєнзїв шї дєфєнзїв асєкура Татарїлор, карїї прїн ачєст акт сє вєззрѣ констрьнїшї а пьзї пачєа дн асть парте, шї а сє рєтрацє дн Бьдєакьрїлє лор. Тратадїлє сєкрєтє карє Петрѣ аз днчензт кѣ рєцєлє Іоан Занолїа, аз дндємнат пє Імператорєлзї Фердїнанд а прєвенї о асємєнє алаєнцѣ шї а трїмєтє кьтрь Петрѣ о форпалє амьсацѣ дн персона лзї Георгїє Раїхєрдорфєр. Ачєст амьсador, карєлє кѣ солєнїтатє сє прїмї ла Сьчєава дн кьртеа Домнеаскѣ де кьтрь Петрѣ днкьнцєрат де воєрї дєрєї, аз прєзєнтат крєдїтївєлє Імператорєлзї шї аз тратат деспре оарє карє кондїції а кьрора кьпрїндєрє днсь пѣ с'аз пьрєл лзї Петрѣ фаворавїлє дєрєї, дрєпт карє лаз амьнат а сє зрїта тратадїа ла Пєстѣ, вндє Фердїнанд дескїєсє о дїєтѣ падїоналє, дар нїчї аїчї ла Прага, вндє дн Ізпнїє, ла 1528 аз мерс амьсadorїї Молдовєї, пѣ с'аз пьтєт днкєє зп асємєнє тратат, че еар с'аз амьнат ла о алтѣ днкьнцєрєрє. Спрє а фачє кьпоскьтѣ амьєлор пьрдї а са позїціє шї пьтереа армєлор салє, прєтєстьнд зп їнєслї че Сєкзїї ар фї фькьт Молдовєї, Петрѣ аз днпрат дн Трансїлванїа пє ла Сєнєї, Кєздї, Орваї, Чїкь шї Пєргїо дн лзпа Фєврєарїє 1528, пєдєнцїнд пє ачєї мьнтенї шї рєспьндїнд снїмь днпрєцьрѣ, дзпъ ачєеа пє ла Бїстрїцѣ с'аз днпєрїнат ла Сьчєава днкьрєат кѣ

*) Dogiel pag. 169.

тълътъ прадъ, din care аз zidit o тълъетире. Астъ demonstratie аз дндемнат не рецеле Ioan a кштіга аліанціа лзі Петръ днтъріндъ дн про-propriетатеа четъцілор Кізікіліо, Балваніос ші Чічео че дн казъ de emigratie авеа Молдова дн Трансільваніа de адъностире одоарелор сале, днкре-діңдіндъ къ деакъ Ferdinand ар апъка Domnia Трансільваніеі, кз през ле ва лъса проприетатеа асзира ачестор четъці*). Дънъ аста, дндатъ че партизаниі лзі Ferdinand се окъназ а трада дн тълеле дненарілор сѣи четъціле Сашилор; Петръ кз о птер-никъ armie аз днтрат а дова-оръ дн Трансільваніа ші ла четатеа Мариенбург, аз дат дн 22. Ізніе 1529 о крвнъ вътъліе, дн каре armia днтъртеаскъ ші ачеа а Сашилор de тот с'аз сѣърнат, перзінд тоатъ а еі артилеріе, каре кз тълътъ прадъ ші авері днсъмнътоаре с'аз транспортат дн Молдова, хнде кз продъктъ ачестора, Петръ аз zidit Монъстіреа Провота че есте ачестві Domn тор-шънт ші трофез немърітор. Prin аста с'аз днтъріг аліанціа днтре Петръ кз рец. Z. Ioan, кареле спре а днфрѣла не Самі, че нъ 'і се сѣзнѣеаз еар аз дндемнат не Петръ, а днтра дн Окт. 1529 дн Трансільваніа хнде аз асалтат четатеа Братовълзі ші трекунд prin тоатъ ачеа деаръ не ла Бістріцъ, аз дешертат вліе de ла Rodna de тот арцінтъла че ера адънат, ші аз нс гарнізонъ дн четатеа Бістріца, каре претінда сѣи се дѣе ка о тълдъмітъ а ацторълзі кпнътат, маі алес кз Бістріца ера ашезатъ днтре Молдова ші днтре а еі четате Чічео, din Трансільваніа.

Не кнд Сълтанъ Soliman асedia Віена дн лънеле Септемврие ші Октомврие 1529, авнд скоп ведерат, дънъ лъареа ечестеі четъці импор-танте а сѣзнѣе тот анъсъл Езропей сѣи Семі-Лънъ, Петръ с'аз консѣтъзіт кз Боеріі днереі, кѣм кз

с'аз апропіат епоха, превъзътъ de Стефан чел таре prin ал сѣи testament політік, ші кз дн асечене днкънцърѣри ера de преферат сѣзнѣереа de вѣръ вое а Молдовеі сѣи condіііи фавора-біле, декът а аштепта а фі сѣзнѣсъ дн пѣ-тереа арѣелор. Дрент ачеа аз делегат ла Сълтанъла не тареле Логофътъ Тъзтъла, кареле аз дн-кеіет зп асечене документъ сѣи-сѣріс кіар de Сълтанъла*) ка „Поарта сѣи аівъ о сѣира-Domnie несте Молдова, сѣи вртътоареле condіііи:

„1) Консѣтъзіа політікъ, лѣтеле, реліціа ші венітъріле днереі се рѣтѣе неатінсе. 2) Domnii сѣи се аліеагъ de кѣтре Боері. 3) Сълтанъла есте да-торіа а днтърі не ачела, днсъ нъ ва нѣтеа сѣи импѣ днереі не зп Domn неалес, нічі а лѣпъда не ачел алес. 4) Молдова сѣи нъ днє нічі о датъ кз дншманіі Пордѣі. 5) Чі маі алес кѣтъва ші de Молдовеі сѣи ацтѣарміа Търцілор дн а лор ес-педіііі. 6) Молдова ва да de взпъ вое зп дар (пескѣп) de 4000 галвені, 40 каі ші 24 шіоімі. „Ачест документъ прѣзѣс, че се пѣстра кз ре-ліквіііе сѣи Пѣраскева дн Моуастіреа de треі Сълці, Рецеле Совіескі, дн резвелъла кз Търчі, л'аз аре ла 1686. Дар Принцъла Кантемір л'аз възът ші днредінцазъ деспре кѣпрінде-са de маі сѣс. Нъї дндоеалъ кз зпз асечене документъ дат дн партеа лзі Петръ кз Боеріі днереі, се нестрѣазъ дн Статъла, дн архі-веле днтъртешті. Дъне статорніціреа ачестор новъ реліціі а Молдовеі кз Поарта, Логофътъла Тъзтъ аз нс а се zidi дн Константинополи зп палат ал Молдовеі, кз о вісерікъ, нестрѣ доквінда Ацѣнтълзі днереі ші діскълекарѣа депътацілор.

*) Кантемір дн Історіеа Имперіаі Отоман.

(Ва зрѣа.)

*) Jovios ap, Katona.